

Zadrževalnik Medvedce

Borut Rubinič

Velikost: 155 ha

Opis območja

V preteklosti so se vode s Pohorja zlivale na Dravsko polje, zato je bil nižinski svet tega dela Slovenije vlažen in večinoma porasel z nižinskim poplavnim gozdom. Kasneje so večji del gozda posekali in te površine začeli uporabljati kot pašnike in travnike. Nekoč z gozdom porasla pokrajina se je spremenila v obsežne vlažne travnike in pašnike ter ekstenzivne njive s prepredajočimi živimi mejami in grmovnatimi ter drevesnimi sestoji. Ekstenzivno obdelani močvirni svet je bil znan kot »črete«. Še do nedavnega so bile črete povsem običajen pojav na večjem delu Dravskega polja. Ena takih čret je bila tudi v bližini vasi Medvedce blizu Pragerskega. Proti koncu 20. stoletja so večino sveta okoli te male štajerske vasice v okviru ogromnega gospodarskega projekta spremenili v izjemno obsežne kmetijske površine, ki jih v naravovarstvenem žargonu radi označujemo kot kmetijske monokulturne stepe ali puščave. Kot po naključju so pri tem izpustili vlažne travnike v bližini vasice. Te so obdali z nasipom in jih večidel preplavili z vodo – naredili so zadrževalnik, ki naj bi akumuliral narasle vode s Pohorja, v primeru suše pa naj bi se uporabljal kot rezervoar vode za namakanje. Zadrževalniku zaradi prepletene mreže izsuševalnih kanalov na okoliških poljih nikoli ni bilo treba služiti svojemu namenu. Sčasoma se je spremenil v ribogojnico, najprej s precej visokim vodnim staležem, ki je sedaj omejen le na del prejšnje površine, tako da je velik del ozemlja vsaj delno suh. Večino zadrževalnika prebadajo posušena debla nekaj tu rastočih jelš, precejšnje dele prerašča trsje, ohranjenih je tudi še nekaj močvirnih travnikov in grmišč. Okolica zadrževalnika je intenzivno obdelana, kljub temu pa je predvsem v selitvenem času zanimiva, saj se tam ustavljajo številne ujede, čaplje in pobrežniki.

Dostop

Do zadrževalnika lahko pridemo na dva načina. V obeh primerih je naše izhodišče Pragersko, vas, ki leži ob cesti Slovenska Bistrica – Ptuj. V prvem primeru prečkamo železniško progo v smeri proti Ptuj in na prvem ostrem

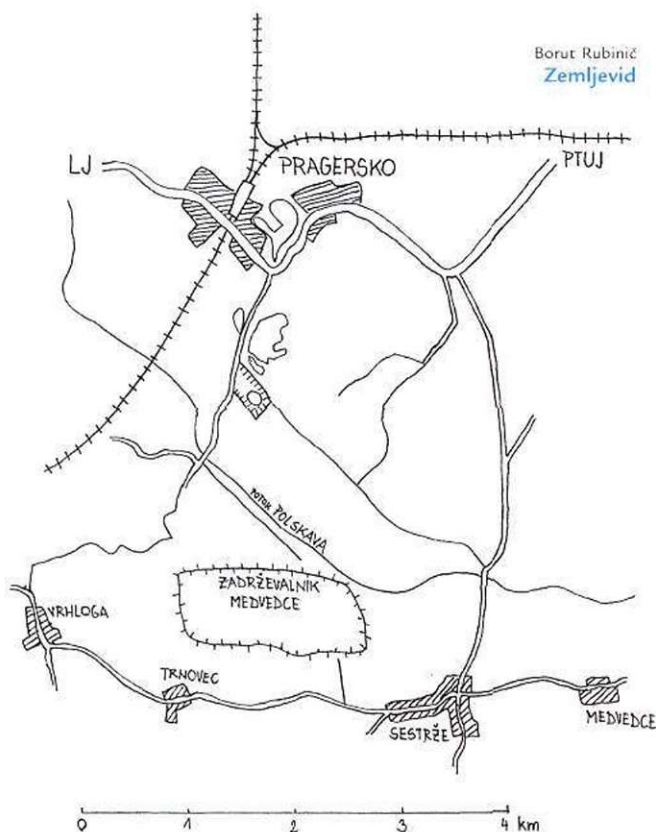

foto: Damijan Denac
Zadrževalnik Medvedce

levem ovinku zavijemo desno. Ozki asfaltirani cesti sledimo mimo smetišča na levi in tik za mostičkom čez majhen potok zavijemo levo. Po prašni cesti nadaljujemo še približno dva kilometra in znašli se bomo na severnem delu nasipa zadrževalnika. Ob deževnem vremenu je cesta zelo blatna, zato svetujemo, da se takrat po njej odpravite peš. Druga pot je primernejša, saj je dostop z avtomobilom lažji. V tem primeru se peljemo skozi Pragersko v smeri proti Ptuj in približno 150 m za koncem naselja na ostrem levem ovinku zavijemo po drugi izmed dveh blizu ležečih cest na levo. Cesta je asfaltirana. Nadaljujemo do vasi Sestrže, v križišču zavijemo desno, peljemo skozi vas in kmalu za zadnjimi hišami zavijemo po ozki prašni cesti desno. Na levi strani ceste je gozd, na desni so njive. Peljemo ob gozdičku in avto pustimo ob cesti na koncu gozdiča. Od tod kratko pot do le nekaj deset metrov oddaljenega južnega roba zadrževalnika nadaljujemo peš. Čez jarek vodi brv ob lovski opazovalnici. V Pragersko lahko pridemo z rednimi voznimi linijami na relaciji Ljubljana - Maribor oziroma Ljubljana - Ptuj tako z vlakom kot tudi z avtobusom.

Gnezditve

Medvedce so bile znane kot edino potrjeno gnezdišče travniške cipe *Anthus pratensis* v Sloveniji. Tu je zadnjič gnezdila leta 1996, potem so se razmere zaradi ribogojstva spremenile in travniška cipa od takrat tu ne gnezdi več.

Kljub temu jo je kot gnezdilko pričakovati v prihodnosti, saj se ekološke razmere v zadnjih letih spet približujejo stanju, kakršno je bilo pred letom 1996. Nekoč je bila kot gnezdilka tega območja znana tudi kozica *Gallinago gallinago*, ki zaradi sprememb v okolju prav tako ne gnezdi več v Medvedcah, vendar lahko pričakujemo, da se bo v prihodnosti tja vrnila. Velika skrivnost zadrževalnika so obsežna trstišča, ki skrivajo tako potrjene gnezdilce, kakršni so kobiličarji *Locustella naevia* in bičje trstnice *Acrocephalus schoenobaenus*, kot tudi pričakovane, a še ne potrjene gnezdilke, med katere prav gotovo lahko štejemo rjavo čapljjo *Ardea purpurea* in rjavega lunja *Circus aeruginosus*. Obe vrsti redno videmo v gnezditvenem času, pogosto so v pognezditvenem času opazovani mladi osebki, glede na primernost habitata sta obe pričakovani kot gnezdilki. V zadrževalniku gnezdujejo tudi običajnejše vodne vrste, med njimi npr. mali *Tachybaptus ruficollis* in čopasti ponirek *Podiceps cristatus*, liska *Fulica atra*, mlakarica *Anas platyrhynchos* in čopasta črnica *Aythya fuligula*.

Prezimovanje in selitev

Čas prezimovanja in selitve je za območje zadrževalnika pri Medvedcah morda najzanimivejši z vidika pestrosti in števila vrst ter osebkov. Na vodnih površinah lahko v spomladanskem in jesenskem pa tudi že v poznopoletnem času opazujemo na tisoče lisk in rac, predvsem tistih iz rodov *Anas* in *Aythya*. Pogosti so tudi čopasti *Podiceps cristatus* in črnovrati ponirki *Podiceps nigricollis*, med galebi so številni

rečni *Larus ridibundus* in rumenonogi galebi *Larus cachinnans*, večkrat lahko opazujemo tudi male galebe *Larus minutus*. Na selitvi se tu ustavljajo tudi številni pobrežniki. Spomladi so pogosti in številni togotniki *Philomachus pugnax* in različni martinci, najpogostejši med njimi je močvirski martinec *Tringa glareola*, ki je zelo številen tudi v pozno poletnem času. Spomladi in tudi jeseni se tu redno ustavljajo črne prosenke *Pluvialis squatarola* in mali *Numenius phaeopus* ter veliki škurhi *Numenius arquata*, vsi tudi v več desetglavih jatah. Na poljih v okolici in v samem zadrževalniku se v pognezditvenem in spomladanskem času redno hranijo črne storklje *Ciconia nigra*, ki gnezdujejo na bližnjem Pohorju. Spomladi in jeseni lahko občudujemo selitev ujed, med katerimi so najštevilnejše vse tri vrste lunjev in ribji orel *Pandion haliaetus*. Tudi zimski čas nas na Medvedcah ne bo razočaral. Tu lahko skozi vse leto opazujemo sive *Ardea cinerea* in velike bele čaplje *Egretta alba*. Njihovo število je največje pozimi, ko doseže neverjetne stotine. Medvedce niso znane le po velikem številu preletnih in prezimujočih populacij rac in čapelj, marveč tudi po razmeroma visokem številu za Slovenijo redkih in neobičajnih vrst, kakršne so rožnati pelikan *Pelecanus onocrotalus*, plamenec *Phoenicopiterus ruber*, veliki klinkač *Aquila clanga*, rdeča lastovka *Hirundo daurica* in druge. Zadrževalnik je torej pravi magnet za zanimive in neobičajne vrste in tako vreden ogleda ob prav vsaki priložnosti.

Druge zanimive živali

Poleg prej opisane ornitološke in botanične pestrosti, ki se je na tem mestu ne bomo dotaknili, so Medvedce zanimive tudi po pestrosti dvoživk, ki jih je tukaj kar deset vrst. Najzanimivejša je plavček *Rana arvalis*, tu najdemo tudi vse redkejšo zeleno krastačo *Bufo viridis*. Med plazilci srečamo martinčka *Lacerta agilis*. Od sesalcev se tu pojavlja tudi vidra *Lutra lutra*. ■ ■ ■

foto: Borut Rubinič
Pobrežniki